

CIMBORA

6. ÉVF.
VI. 20.
MEGJELE-
NIK HAVONTA
3-SZOR MINDEN
HÓ 1, 10 ÉS 20-AN

F
Ö
S
Z
E
R
K.

B
E
N
E
D
E
K

E
L
E
K

**ROMÁNIA ÉS AZ UTÓD-
ÁLLAMOK EGYETLEN
MAGYARNYELVŰ
KÉPES HETI
GYERMEK
LAP-
JA**

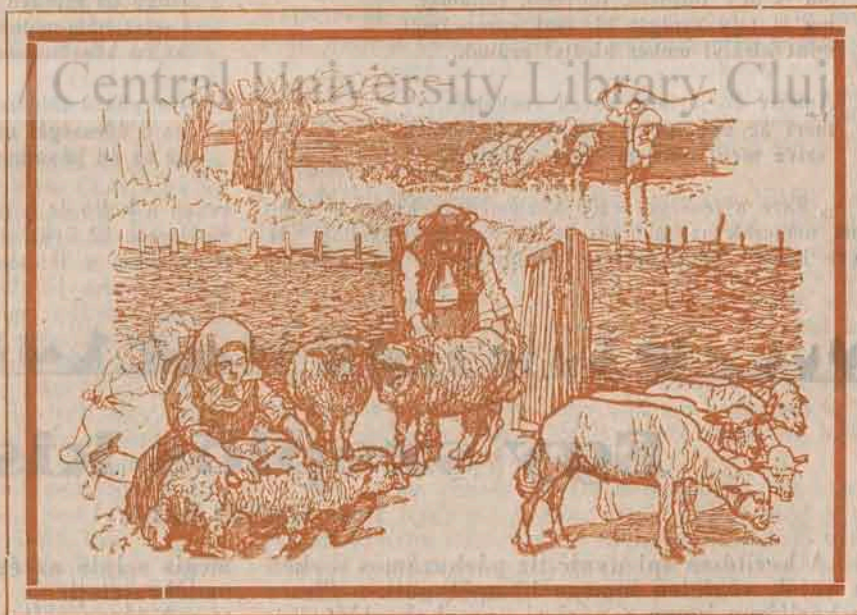
Megfürösztik s megnyirják a juhokat

(Mühlbeck Károly rajzával.)

A leghasznosabb háziállatok közé tartozik a juh. Tejéből sajtot, a sajtból turót csinálnak. Nemcsak tejjével szolgálja az embert. A gyapjával is. Alig köszön: be a nyár, megnyirják a juhokat. A gazda pénzt kap a gyapjáért. A juh is örül, hogy megszabadul meleg gyapjától. Bezzeg nem örülne,

ha télen nyírnák meg! Akkor jó a meleg gyapju a testén. De nyáron nehéz ám a gyapju. Csak úgy izzad alatta a juh.

A jó gazda nyírás előtt többször is megfüröszti a juhokat. Azért füröszti meg, hogy tiszta legyen a gyapju. Meg azért is, mert a nagy me-

legben jól esik a juhoknak a fürdő. Szereti a juh a fürdetést, mégis nehezen megy be a folyóba. Mert a juh félénk állat. Am a juhász kifog a juh félénkségén. Megragadja a vezérkóst, felemeli s bedobja a folyóba. A vezérkos vigan uszik a folyóban. Amint ezt látják a többi juhok, uccu, mind a kos után ugranak. Mert a juh árkon-bokron, hegyen-völgyön át vakon követi a kóst.

Fürdés után a jó meleg napon megszárad a gyapju. Akkor lekapják a juhok a pégy lábáról.

Egy ember fogja, a másik nyirja. Nyírás után felugrik a juh. Szinte táncol jó kedvében. Nem csuda. Nagy teher esett le a hátáról.

Jaj de furcsa a nyírott juh! Ők maguk is megbámulják egymást. Mintha kérdenék: be-e, be-e, hová lett a bundánk? De telik, mulik az idő. Elmulik a nyár. Beköszönt az ősz. A juhoknak ismét nagy gyapja van. Nem fél a téltől, a tél hidegétől. Van már jó meleg bundája. Már pedig igaza van nőtának: Mégis bunda a bunda! E—ó.

18
SZÁM

A királyfi három bánata

írta: Mécs László.

Amikor születtem, nem jeleztek nagyot
messiás-mutató különös csillagok,
csak az anyám tudta, hogy királyfi vagyok.

A többiek láttak egy siró porontyot,
de anyám úgy rakta rám a pólyarongyot,
mintha babusgatná a szép napkorongot.

Maga adta nekem édessége teljét,
ugy ajándékozta anyasága tejét,
hogy egyszer a földnek bennem kedve teljék.

Isten tuója, honnan, palástot kerített,
aranyos palástot vállamra terített,
fejem fölé égszín mosolygást derített.

Ma is úgy foltozza, ingemet, ruhámat,
ma is úgy szolgál ki, főzi vacsorámat,
mint királyi ember királyi urának.

Amerte én jártam, kövek énekelték,
mert az édesanyám üzent a köveknek,
szíve ment előttem előre követnek.

* Erre a fenséges szép közleményre külön is felhívom nemcsak az unokák, de az anyák figyelmét is Mécs László Nagykaposon (Szlovenszko) plébános, s

Amíg ő van, vigan élném a világom,
nem hiányzik nekem semmi a világom,
három bánat teszi boldogtalanságom.

Az egyik bánatom: mért nem tudja látni
egymást a sok ember, a sok-sok királyfi,
ugy, ahogy az anyjuk tudja őket látni?

A másik bánatom: hogyha ő majd holtan
fekszik a föld alatt virággá foszoltan,
senki sem tudja majd, hogy királyfi voltam.

Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavaszi rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna.

Hogy ha minden folyó lelkemen át folyna,
s ezer hála-malom csak zsoldárt mormolna,
az én köszönetem így is kevés volna.

Hogyha a föld minden színmézét átadom,
az ő édességét meg nem hálálhatom,
ez az én bánatom, harmadik bánatom.

benne a költő és a pap csudaszép harmóniában egyesül. Mindössze 32 éves, s egyike a legnagyobb költőknek mindazokon a földrészen, ahol még felcsendült a magyar szav.

E—ő.

Egy szeplős kis fiu

írta: SZENES BÉLA.

A kerítésen túl nyolc-tíz párhuzamos sorban az autók végtelen tömege hömpölygött, a diszes vaskerítésen innen a párizsi gyerekek vidám serege játszadozott a bucsuzó nap lankadó fényében.

Reggel óta sok volt a lárma, a fény, a mozgás, először voltam Párizsban és túl mohón vettem rá magam a városra. Édes pihenés volt ide ülni a sétatéri padra, nézni a tarka gyermekruhákat, a szalagos, apró kislánykalapokat, a homokban játszó fiukat, a máris kényeskedő, négyöt éves francia hölgyeket és a valószínűtlenül hosszú, sovány rendőrt, aki, amint ott állt a gyerektábor közepén, szélesen szétvetett lábbal és

mégis szinte az édig nyulva, az Eiffel-toronyra emlékeztetett.

A téren volt egy kis körhinta, azt figyeltem. Tíz-tizenkét gyerek ült a lassan forgó hintán, gondosan odaszijazva a szeliden keringő esőpp székekhez. Két fekete ruhás nénike vigyázott a gyerekekre. Ez a két hintásnéni, mint két jószágos nagyanyó, olyan kedvesen, mosolygósan, szeliden és gyengéden tipegett a hinta körül. Nem tudom, milyen jövedelmi forrás egy ilyen párizsi sétatéri körhinta, de inkább családi játszadozásnak tünt fel az egész, mint üzleti vállalkozásnak. Még az az öreg fogatlan munkás is, aki a hintát hajtotta, még ő is olyan mosolyogva né-

zett a gyerekekre, mintha mind a tizenkettő a saját unokája volna.

Minden gyerek kezében hosszú, vékony vaspálcika volt. A körhinta mellett egy kis készülről apró ólomkarikák lógtak le. A hinta forgott, a gyerek odaért a karikákhoz, ha egy ügyes mozdulattal elkapta és magához rántotta a kis ólomgyűrűt, ennek helyére rögtön odaesuszott egy másik. A játék célja nyilvánvalóan az volt: a vékony vaspálcával minél több karikát leszakítani. Nem túl könnyű feladat. — tessék elképzelni egy ilyen forgó, mozgó, imbolygó széken ülve vaspálcával ügyesen beletalálni a karika közé, aztán lehuzni azt az állványról, úgy hogy az közben ne pottyanjon le a földre. — nem sikerül mindig az ilyesmi.

De a gyerekek erősen igyekeztek, nekihevelve, kipirosodva keltek versenyre egymással. — becsapókat egyébként az is fokozta, hogy minden „menet” után cukorka jutalomban részesült az a gyerek, akinek a legtöbb karikája volt.

Emlékszem, volt ott egy kövér kis fiú, annak a verejték kiült a homlokára a nagy igyekezettől. Ha kétszer-háromszor az ólomkarika mellé dőlt, nem esüggött, balkezét ökölbe szorította, jobbját mereven kinyújtotta, homlokát összeráncolta, messze előrehajolt — és ime, negyszerre mégis célhoz ért, a kis ólomkarika vigan csilingelve futott rá a vasbotra.

Volt egy ügyetlen kékruhás, aki alig, hogy leszedte a karikákat, a földre ejtette őket. Egyik-másik hangosan kacagott a boldogságtól, ha „célba talált” és volt köztük egy feltűnően szép kis lányka, aki még véletlenül sem tévesztette el. Könnyedén kinyújtotta a karját és minden különösebb fáradság vagy izgalom nélkül letépett egy karikát. Néha alig figyelt oda. Szórakozottan, majdnem gépiesen nyúlt a csillogó gyűrűk után, de a szerencse akkor sem hagyta el. Míg a többiek visítottak, izgultak, erőlődtek, úgy, hogy egészen belevörösödtek, ez a kislány mosolyogva kinyújtotta a karját — szinte úgy látszott, mintha az a kis ólomkarika magától pottyant volna le tartójáról és mágneses erővel vonzva hullott volna a vaspálcára, a többi karikák fölé.

Néztem a gyerekeket. Voltak köztük ügyesek, ügyetlenek, szerencsések, szivósak, hamar elesüggedők és volt köztük egy vöröshajú, szeplős kis fiú.

Ezt a gyereket még most is látom magam előtt. Szürke ruha volt rajta, szegényes, de nem rongyos. A haja szelid vörös, szemöldökének semmi színe nem volt. A szeme szürke, az egész kis arc olyan határozatlan és elmosódott volt, mint egy rajz, melyet radirgummival elkennek, csak a szeplők virítottak élénkebben, mintha vörös tintával rajzolták volna őket erre az egyébként határozatlan, bágyadt arcra.

Ez a vörös, szeplős kisfiú ott keringett a többiekkel együtt. Kezében épp oly vaspálcika volt, mint a többiekében, ő is előrehajolt és nyújtotta karját az ezüstös ólomkarikák felé, de mintha valami láthatatlan ördög incselkedve elrántaná a kezét, kivétel nélkül mindig néhány centiméterrel a karikák mellé bökött.

El-inte nevettem rajta. Előrehajolt, csaknem kiesett a kis karosszékéből, — reménykedve nyújtotta ki a karját, mely aztán a következő pillanatban csüggedten hanyatlott alá. A körhinta tovább forgott, a szeplős kisfiú megint ott volt, úgy nézett a kis ólomgyűrűre, mintha az volna maga a boldogság, a keskeny, csunya arcot szinte megvilágította a remény fénye, egy bátor mozdulat és — megint csupa reménység volt, nyelvével megnedvesítette ajkát, — egy mozdulat! — megint ügyetlen volt!

Most már nem nevetett, csak néztem, mint jött újra meg újra, mindig friss reménnyel és mint semmisült meg célt tévesztve, hogy félperc múlva újra kezdje.

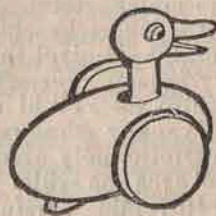
Ha legalább egyszer eltalálta volna! De még véletlenül sem. Ha legalább sirt volna! De még csak nem is könnyezett, sőt mindig friss reménnyel és valami szelid mosollyal közeledett a karikák felé. Ha abbahagyta volna! — de nem, amikor el akarták vinni, könyörgött, hogy még a körhintán maradjon Százszor csalódott, de százegyszer is újra kezdte.

Néha egy-egy pillantást vetett a többi szerencsésebb gyerekekre, ilyenkor még nagyobb igyekezettel hajolt előre, még jobban kinyújtotta a karját, de aztán, miután ismét csak a levegőbe bökött, megint összeesett, megsemmisült, mint valami fölfújt vásári gummi malac, melyből kiengedték a levegőt.

Amikor végül is az anyja erőszakkal el akarta vinni, rimánkodott, hogy még ne, csak még egyszer! — egyetlen forduló! — mert bizonyos, hogy most már több szerencséje lesz.

Én aztán elmentem. De nem tudom, ma is azt képzelem, hogy a szeplős, vörös kisfiú még mindig ott ül azon a körhintán és minden forduló után frissült reménnyel nyújtogatja vékony kis karját a esábitóan csillogó ólomkarikák felé . . .

(Budepest.)

Szerencse föl, szerencse le...

Írta: F. Vadnai Hermin.

A g...-i hatalmas gyártelep munkás házainak csoportja külön kis falu volt a város közvetlen közelében. Volt abban a kis faluban templom, plébánia, iskola, óvoda, posta, mint minden más rendes községben. Az iskolában a munkások gyermekei jártak, csak itt-ott akadt elvétve egy-egy hivatalnok gyermeke. Valósággal esemény volt, hogy egy ízben három urfi fiú is volt együtt egy osztályban. Ez a három fiú Pityu, Misi, meg a mi Peti barátunk volt.

A három fiú lakása közel volt egymáshoz, az iskolán kívül is gyakran találkoztak, játszadoztak, habár soha gyermekek nem különböztek úgy egymástól, mint ők hárman.

Pityu volt köztük a legelkényeztetettebb. Ők laktak a telep legszebb házában, neki voltak legszebb ruhái, legdrágább játékszerei, legridegebb szíve, mesterkéltséggel módora. Ő volt a legrátartóbb; szoba nem állt volna valamelyik munkás gyerekkel, mintha azok a kis kézzubonyosok nem ugyanazon isten teremtményei volnának, mint a bársony ruhás csipkegalléros urfiéskák. A tanulásban a jobbak közé tartozott. Magaviselete az iskolán kívül? Ha akarta, dicséretes, példás; de nem mindig akarta. Ha valahol igyekezett magát megkedveltetni, akkor, óh, akkor Pityu fölvehette volna a versenyt az ég angyalaival, de máskor, bizony, sok lenézett munkásgyerek tisztességűdobb volt az örökké szép ruhába bujtatott Pityunál.

Misi! Ennek a kis fiúnak a neve nemesak felkiáltójelt érdeml megkülönböztetésül, hanem a jóviselet érdemkeresztjét is. Még most is magam előtt látom keskeny, napbarnított arcát; sötét, komoly szemét, értelmétől sugárzó homlokát, csöndes kötelességtudó lényét. Jó volt, illedelmes, szófogadó, olyan, amilyennek gyermeknek lennie kell. Édesanyjának soha bosszúságot nem okozott, édesapja büszke volt rá, kis testvéreire pedig úgy vigyázott, mint kottló a csirkéire. Éppen az ő születésnapját ünnepelték egyszer, amikor Misi uzsonna után szó nélkül távozott az ebédlőből, leült a gyermekszobájában, megcsinálta a másnapi számtanleckét. Soh' se kellett őt tanuláshoz küldeni, kötelességeire emlékeztetni. A három közül határozottan ő volt a legértékesebb. Simulékony, békés természete csak valamivel több vidámságot kívánt volna, hogy igazán gyermek legyen. Misi sokszor minden külső ok nélkül elesenededett, elkomorodott. Olyankor édesanyjához simult, vagy apjára függesztette mély szemét, s csak akkor derült fel újból arca, ha szülei rámosolyogtak s szóltak hozzá. Eljövendő sorsfelhők vetették

ilyenkor árnyékukat, mert különben miért komolyodott volna akkor el egy minden jóban, kényelemben élő gyermek akinek a lelkiismerete mindig tiszta volt?

No és a mi Peti barátunk? Őt, azt hiszem, fölösleges bemutatnom. Olyan volt az első elemiben, mint most a harmadik gimnáziumban. Sokat játszott, nevetett, hancurozott, ha valahogyan szerét ejthette, még óra alatt is. Fontosabb volt neki a cserebogár, pillangó, vadvirág, mint minden tudomány. Iskolát ugyan soh' sem mulasztott, de mihelyt kilépett a kapuján, el is vetette a gondját mindaddig, amíg újból be nem lépett rajta. Olyan volt akkor is, olyan ma is. Szépségét nem fokozták cifra ruhák. Egyetlen fényűzése a mindennapi tiszta ruha volt, melyet édesanyja szabott, varrott, hogy kicsi fia szép legyen. Szép volt, ragyogott, de csak reggel, mert délután Peti képes volt ráülni egy szénrakásra, csak azért, hogy a magasgyárkéményekből kitóduló füst után hámulhasson. Igaz ugyan, hogy a lakásuk tornácáról is gyönyörködhetett volna ebben a látványban, de Peti hűtlén lett volna önmagához, ha tiszta marad. Hihetetlenül hangzik, de úgy van: Peti eső után az eresz csatorna alá ült, ahol az alázuhogó víz kímélyítette a kavicsos talajt s ott ruhástól, cipőstől lecsizott a vízben. Azt már elmeséltem nektek, hogy Peti második gimnázista korában belebiciklizett a Marosba (nem jószántából ugyan) teljes itcai öltözetben. De ez most nem tartozik ide, menjünk az elemibe vissza, ahol a három fiú megkezdte az első lépést az otthonból az életbe.

Peti két évet töltött együtt kis barátaival, azután a sors szele, amit Életnek is neveznek (s nagy kezdőbetűvel írnak) felkapta s más vidékre sodorta. Otthon — napi teendőinek végezte után — édesanyja még beszélt Petinek hol erről, hal aról a pajtásáról, de az idő és tér mind jobban elválasztotta őket egymástól, míg nem egyszer vendég érkezett a régi elhagyott otthonból. Ez azután elbeszélte, hogy a sorskereke mekkorát fordult.

Elmeséljem én is?

Az elkényeztetett Pityu kiköltözött a fényes palotából, amelyben laktak. Szegény édesapja meghalt; a sok orvos, gyógyszer, fürdő, szanatórium felemésztette vagyontöredékét, s mire a temetőbe kivitték a család koronáját, a szegény özvegy minden tekintetben igen szegény maradt. Árváinak tisztas, de igen szűkös otthoni tudott csak föntartani, s az élet többi szükségleteiről szorgos keze munkája csak szerényen tudott gondoskodni. Pityu ma már nem jár bársonyban,

esipkében, s igen örül, ha hozzá hasonló fiuk vasárnap délután kimennek vele a rétre lapdázni; a gazdagok közül a jólnevelt, jó érzésűek épp olyan szívesek hozzá, mint annakelőtte; a gógósek és ostobák pedig lenézik, ugy, amint lenézte ő valamikor a kis munkásgyerekeket.

Misi, a csöndes, jövőt megsejtő Misi ma árvaházban van. Szülei szép lakásában nem hiába volt oly réveteg és élmódzó, mintha csak átmenetileg tartózkodott volna benne. Itt is az édesapát sodorta el az Élet vihara; édesanyja betegsége, önmagával tehetetlen volt, s jó emberek az árvaházban helyezték el a kis fiút, aki nemcsak a gondos apát, hanem ilyenformán az anyai gyöngödséget is a meleg otthont is elvesztette. Lelkét azonban nem törte meg végképp a nagy fájdalom. Ma is szorgalmas, pontos, lelkiismeretes, mint volt. Magában mélyedő szeme, ha a jövőt kutatja, — törekvő ifjút lát, ki minden akadályt elhárít utjából, hogy édesanyjának újból felépíthesse azt a szép, kedves otthont, melyhez szokva volt, s melyet oly nagyon szeretett. Szabad óráiban már most ügyesen kezeli a gyalut, vésőt, fűrész; az árvaház konyhakertjében ő szorgoskodik legjobban. Ha a középiskola négy osztályát elvégezte, asztalos lesz. Ehhez a mesterséghez érez hivatottságot, azt szereti legjobban. Leendő otthonukban tágas, világos műhely lesz, az ablakok virágos udvarra néznek, a kertészkedés lesz a szórakozása. Gyászában vigasza, hogy Isten mindenütt velünk van, a paloták fehér szobáiban éppugy, mint az árvaházban, s ha egyszer saját is egyik kezevel, a másikkal fölemel.

És Peti? Peti könnyen nevet ma is, boldog gondtalan. Mindennap halát ad a mennyei Atyának, hogy szülei élnek s minden rögöt elsimítanak utjából. Boldogságában azonban nem bizza el magát. Látja: kit ma irigyelnek, holnap szerencsétlen lehet, s nem csak a bányászokra illik a mondás: „Szerencse föl, szerencse le!”

(Szászrégen.)

Tiszamenti élet

A Tisza folyó a magyar nép jó szelleme. Még a Nilus folyónál is nagyobb a jelentősége arra a népre, amelyik partjain letelepedett. Lassu, kanyargó folyásában végtelen területeket tart mocsár alatt: mikor nagyon megárad, messze távolra eléri az alföldi síkságot. Hyenkor aztán rombol, de termékenyít is, s ami kárt egy évben okoz, gazdagon fizeti vissza a következőben.

A Tisza mentén mindenütt magyar ajkú emberek laknak. Ezek a legszebb és legtisztább nyel-

vet beszélnek s egyszersmind a régi magyarok szépségeit a legtisztábban őrizték meg.

A tiszai mocsarak között mindig jó és biztos menedéket talált a nép dúló ellenség elől. Ide se török, se tatár nem követhette a magyart. S a hódító hiába telepített új népet az elhagyott falvakba, az ott meg nem maradt, mert vagy kipusztult, vagy magyarrá lett.

Itt csak a magyar faj élhet meg. A magyar ember életmódjában van ennek titka. A magyar alföldi nép a maga természetes eszénél fogva régóta tudja, hogyan kell a víz és a föld jó és rossz szellemével barátságban élni. Már a gyermek hozzá edződik az égaljhoz: mindig vízben gázol, szabad ég alatt él hullal, hallal, friss zöldséggel és buzakenyérrel. Sertése ingyen nő fel a bozótban, halat ingyen ad a tiszta, s földje sok helyen husz maggal fizeti vissza egyszeri szántásra is az elvetett magot. A burgonya itt rosszul terem s az idevaló nép ezzel nem terheli soha a gyomrát. Emellett minden ételében használja a természetadta fűszeres növényeket. A levesébe petrezselymet, zellert, köményt használ; kolbászába majoránát, hagymát kever; káposztájába kaprot tesz; tárkányt, tormát, gyömbért, borsót, mustárt vegyít a zsíros ételek közé. S mindezekhez járul az alföldi ember legkedvesebb fűszere és orvossága: a paprika.

Az idegennek, aki először kóstolja meg a vérrel versengő paprikás halászevet, úgy ízlik, az, mintha tüzet evett volna! Ellenben az alföldi magyarnak igazi orvosság. Azonkívül ott van minden háznak a saját patikája. Minden házi aszszony orvosa a családnak.

A tiszamenti magyar nép általán véve „vizivő”. Nem azért, mintha a bort nem szeretné, hanem azért, mert ritkán jut hozzá. Szőlő a vízjárta földön nem tenyészik, a fekete televény földet nem szereti, tehát csak a homokos dombokon terem itt-ott, de ebből csak gyenge kertü bor lesz. A munkás, a pásztor künn a mezőn vizet iszik s azt is messze levő ivókutakról hordja, mert a Tisza vize lágy, édes és zavaros. A mázolatlan korsót a földbe beássák, szalmatüzet égetnek el felette s attól meghűvösödik.

Ezekben áll a titok, hogy olyan kitartó életképességük. Röviden ezt így is mondhatjuk: jól esznek, rosszul isznak. Aki közéjük telepedik, annak vagy követni kell ezt az életmódot, vagy pedig elpusztul a mocsarak rossz levegője miatt. Így alakult át a földön a táj kényyszerítő hatalma alatti mindenki magyarrá.

Ezt a földet ellenség egészen hatalmába soha sen keríthette. A magyar nép imádja is ezt a földet s ha a Tiszára téved tekintete, önkéntelenül dudolgatja magában:

Lassan foly a Tisza,
Boldog, aki issza...

MAGYAR PANTHEON

Írja Lengyel Miklós dr.

Kazinczy Ferenc

(1759—1831)

Kazinczy Ferenc sokat harcolt, vergődött és szenvedett élete folyamán, de mégis boldog volt. Elért a legnagyobbat, amit halandó elérhet. Halandó ember a sórstól nem kívánhat nagyobb boldogságot, mint hogy pályája végén ismételhesse Kazinczy mondását: „Teljesedve látom, amit legkevélyebb reményeim óhajtottak.”

Nyílegyenesen, zökkenés nélkül indult pályája. Művelt családja korán felismerte irodalmi hajlandóságait és minden eszközt megragadott, hogy a fiatal Kazinczy műveltségben és tudományban kiemelkedhessen kortársai közül. A művelt otthon benyomásait vitte magával a sáros-

pataki iskolába, ahol megismerkedett a görög és latin irodalommal kívül a korabeli német költészettel is. Az iskola nagy könyvtára hosszú időn át kedvelt tartózkodási helye volt; itt gyűjtötte tudását, itt finomította ízlését, itt szerezte meg mind azokat az ismereteket, melyek később alkalmassá tették a vezérszerepre. Sokoldalú érdeklődése is korán mutatkozott, bécsi tanulmányutja még erősítette érdeklődését minden irányban.

A magyar írók egy része ekkor már elszakította azokat a szálakat, melyek a régi magyar irodalom kiválóságaihoz fűzték őket. Külföldi gondolatok s formák hatottak rájuk. Ők is megkísérelték, hogy a magashoz szálljanak. A fejletlen nyelv, a megértő közönség hiánya ólomsúlytal nehezített rájuk, de mégis elérték azt, hogy az utánuk következők számára utat vágtak a meg nem értés rengetegében. A bécsi testőrök küzdelmé nagy hatással volt az ifjú Kazinczyra. Ő is dolgozta Besenyei György egyik novelláját és stílus tekintetében követendő példának tekintette Báróczy Sándor Marmontel — fordítását.

Kazinczy ifjúsága idején egész Európa nagy forrongásban volt. Egy új világ akart kialakulni de a középkorból még itt maradt intézmények és az előbbi nemzedékekől átöröklött világfelfogás útjában állottak. A jövőt borító homályból ködalkak kezdtek kibontakozni; még bizonytalanok és szétfolyók voltak; kinek azt mutatták, amit lelke a jövőtől várt. II. József egységes és hatalmas birodalmat, boldog és munkás népet látott maga előtt; fölötté a magashoz egy császárt, kinek akarata parancs, nem korlátozzák a régi világ ittmaradt törvényei, ellenállhatatlan erővel viszi előre megkezdett útján a cél, népeinek boldogítása. Szakít a hagyományokkal; forradalmat csinál felülről. Kazinczy is forradalmi lélek; célja sok tekintetben közös urakodója céljával: esz-közében is sok hasonlóság van. De Kazinczy első sorban azért küzd, hogy elmaradt nemzetét a nyugati műveltség színvonalára emelje. Elhagyja vármegyei szolgálatát és tanügyi téren fejt ki működését. A kassai kerületben Török Lajos gróf az iskolák fő-főigazgatója, mellette szolgál Kazinczy, mint iskolai felügyelő. Irodalmi terveiben új állása nem akadályozza. Baecányival és Baróczy Szabó Dáviddal szövetkezve irodalmi folyó-

iratot ad ki: a Magyar Muzemot. A forrongás korában, az utkeresés nyugtalanságában nem sokáig maradhat meg az összhang a szerkesztők között, elváltak a laptól rövid idő múlva és törekvései népszerűsítésére új lapot indít: az **Orpheust**. Már ekkor ismert neve van. Ismertté tették a görög-latin költők hatásai alatt írt költeményei, de még inkább fordításai és kiterjedt levelezései. Fordításai közül legnépszerűbbek voltak: **Gessner Salamon Idyllumai és Bácsmegyei összeszedett leveli** Mind a kettőt németből dolgozta át; az utóbbi egy rendkívül érzékeny léleknek szenvedéseit rajzolja: a munka Goethe Werther című művének hatásai alatt készült.

II. József halála forduló-pont a költő életében. A rendszer bukásakor a nemzet tulnyomó többsége örömmamorban uszott; az uralkodóban csak a zsarnokot látták, a régi törvények érintettségében pedig a közszabadság biztosítását. A vezéreknek legnagyobb gondja az volt, hogyan biztosíthatnák az alkotmányt újabb támadások ellen. Csak kevesen voltak, akik aggodalommal néztek a jövőbe, vigyázó szemük Párizs felé tévedett, hol már kialakulóban volt a jövő: a francia nemzet irtózatos vértengerben süllyesztette el a múlt maradványait.

Az állás nélkül maradó Kazinczy visszavonul kis birtokára, Regmecre; anyagi gondjai sem akadályozzák, hogy tovább harcoljon célja érdekében. Közben a bukott rendszer emberei szövetkezve néhány haladó gondolkodású íróval és tudóssal — nálunk is meg akarják valósítani a francia forradalom gondolatait. Ott művelt és vagyonos a városi lakosság, tanult és elhelyezkedni nem tudó polgári réteg küzd a kiváltságos osztályok előjogai ellen; a rettentés harcban diadalt írat. Itt néhány ábrándozó fiatal ember kerül szembe a nemességgel. Ebben a küzdelemben csak bukni lehetett. Kazinczy is az összeesküvők kiesiny táborába áll, lemészolja a forradalmi gondolatokat tartalmazó kávé. A francia rémuralomtól megdöbben nemesség örömmel fogadja az összeesküvők elfogatását és súlyos büntetését. Martinovics Ignácot hat társával együtt 1795-ben a budai Vérmezőn lefejezik, a többiek börtönbe kerülnek; közöttük Kazinczy is. Csaknem hét évet tölt hazai és külföldi börtönökben. Eleinte nagyon szigorú fogságban, később megengedik, hogy irodalmi dolgokkal foglalkozzék: latin, német és francia írók művei enyhítették szenvedéseit.

II.

Sem a fogság, sem a kiszabadulása után rá váró anyagi gondok nem pusztították el erejét, nem lohasztották le lelkesedését. Pedig nagyszámú megerőltető közönség sem várta. A családi boldogságban keresett és talált vigaszt. 1804-ben feleségül vette régi előjárójának, Török Lajos

grófnak leányát, Zsófiát. Ekkor telepedett le kis birtokán, Bányáeskan; a költő prózáinak találta a nevet: Széphalomnak keresztelte el birtokát.

Széphalom rövid idő alatt az irodalom közép-pontja lett. A börtön nem ölhette meg benne a haladásba vetett hitet; kiszabadulása után tovább harcol eszméiért, küzd az elmaradottság ellen. csapást-csapás után már a régi világhoz ragaszkodókra. Élére áll a nyelvújítóknak. Meg nem ingatható hittel hirdeti, hogy a költőnek joga és kötelessége gondolatát számára új kifejezési formákat keresni. kétszeresen szükséges ez nálunk, ahol a legegyszerűbb elvont fogalmak számára sem voltak szavaink, hiszen csak a paraszt beszélte a nemzeti nyelvet, az ur latinul vagy németül fejezte ki magát. Ha pedig magyarra fordította a beszédet, egyszerűen kölcsönvette ennek a két gazdag nyelvnek szókinését. Kazinczy előtti előtt egyetlen jó törvény a jóhangzás. Példákat hoz fel külföldi írókból állításának igazolására. De nem elégszik meg az elmélettel. Meg akarja győzni az ingadozókat, példát akar mutatni a híveknek. A legnehezebb és legművészebb külföldi írók műveit választja ki fordításra. Sallustius, Moliere, Shakespeare, Goethe, Lessing, Osszián, Gessner, stb. műveiből fordít, hogy a magyar nyelv kifejező erejéről meggyőzze a kételkedőket. A lázas munkának eredménye van. Tábor áll mellé: harcoló és lelkes. De megmozdul azok csoportja is, akik nadtan nézik a nyelvújítók munkáját. Hare ez, valódi küzdelem: elkeseredett és kímélet nélkül való. Kazinczy érzi, hogy a nyelvújítás diadala nem marad elszigetelt jelenség. Ha itt győznek a haladás hívei, megvetetik lábukat és más területeken is kivívhatják a diadalt. Az ellenfelek is tudják, hogy a régi világ fennmaradásáért harcolnak. Ez magyarítja a küzdelem levességet.

A **Tövisék és virágok** című Kazinczy-kötet az első heves támadás az újítás ellenzői, az orthológusok ellen. 1813-ban megjön a felelet. **Mondolat** a címe a nemcsak csipős, hanem goromba munkának. A nyelvújítók (neológusok) nyakatekert, új szavaiból állították össze az orthológusok, hogy nevétségessé tegyék Kazinczyt és táborát. Erre a durva támadásra lépnek a küzdőterre a megsértett mester hű tanítványai: Szemere Pál, Kölcsey Ferencz. A küzdelem sokáig folyik a két tábor között. A fiatalabbak a nyelvújítás híveit szaporítják, az orthológusoknak el kell hallgatniuk, pedig harcuk nem volt teljesen megokoltan.

Mi hát az igazság? Abban a forrongó korban ezt nem lehetett eldönteni. A nyelvújítás politikai harc volt. Ma már látjuk, hogy Kazinczy alapvető gondolatába, bizony, hiba csuszott be. Joga van az írónak újítani, de csak akkor, ha nem vét a nyelv szelleme ellen. Azt végzi el, amit ugyis

elvégezt volna a nyelv, ha fejlődésének akadályai nem lettek volna. De nincs joga az írónak — pusztán a jóhangzást emlegetve — új szavakat teremteni a nyelv szellemének ellenére, nincs joga idegen nemzetek gondolkozásaiból származó fordulatokat átvenni. A törvénytelenül alkotott szavak nagyobb bajt nem okoznak; meghúzódnak szerényen a nyelvben; olyanok, mint az árva gyermekek: magánosan, rokontalanul állnak. Az idegenből átvett fordulatok azonban megmérgezik a nyelvet. Ebből a mérgező anyagból szokott származni a nagyobb baj. A mi nyelvünknek nem ártott az idegen szellem sem. A nép nyelvéből kapott egészséges hatás segítségével kiszorította az idegen lélek alkotásainak legnagyobb részét. Kazinczy nyelvújítására szükség volt; a nyelvújítás, mint politikai dolog előkészítette az utat Széchenyi számára: irodalmi eredménye pedig az volt, hogy a Kazinczy után fellépő költők már hajlékonyabb és zengzetesebb nyelvet találtak. Nekik már nem kellett erejük javát pazarolniuk, hogy formába önthessék érzelmeiket és gondolataikat.

Kazinczy eredeti prózai művei közül különösen Pályám emlékezete c. emlékirata figyelemre méltó. A XVIII. század végének és a XIX. elejének történetét világosabban látjuk, ha ezt a munkát megismerjük. Utelírásai, bírálati szintén fontosak a kor megismerése szempontjából.

Külön kell megemlékezzünk leveleiről. Kazinczy korának csaknem valamennyi írójával összekötetésben állt. Fáradhatatlanul bírál, könyveket és tárgyat ajánl a hozzá fordulóknak. Bátorítja a kezdőket, kitarásra buzdítja a csüggedőket. 24 kötetben adta ki a Magyar Tud. Akadémia összegyűjtött leveleit.

Kazinczy kora rég a mulandóságé. Amiről a mester álmódzott, az utódok mind valóra váltották. Az utára jövő nagy költők árnyékba borították irodalmi alkotásait. Érdeme azonban nem éviült el. Egy termékeny korszak megindítója volt: ő készítette elő az utat az utána következőknek. Ha élvezhetné mai irodalmunkat, ha hallhatná zengzetes nyelvünket, most jelenthetné ki igazán, hogy boldog, mert valóban teljesedve látta, amit legkevélyebb reményei óhajtottak.

A szabad Erdély, a főrök elűzetése után

Irta: Kazinczy Ferenc.

Szabadon lihegsz, szeretett haza,
Szabadon lihegsz megint! karunk
Béklyóidat összetöré!
Itt vesztenek ők, itt hulltanak el;
Lobogó tüzeit seregökre
Az isteni boszu lövellé.

Nem ejte le minket erő;
Bizakodás teve rabjaivá
Minket a pogánynak,
Esküdt s mi jó hívénk szavát;
S ő a hívőket bizakodókat,
Cseiébe voná, megbuktatá.

Hegyeink aranyát, ugarinknak
Gazdag természetét irigylé
És amit táplál a mező.
Paripáink neki nyihogtak,
Gyapját neki nyírta meg a nyáj
S amit nem vett el, ellopá.

Magyarra vivé ki a magyart,
S viésorga dühében, hogy a két
Testvérhad érte egymást ölé.
Éh gyermekeinket maszlagon
Hizlalta pribékjeivé, hogy ők
Verdessék, ami még nem ing.

S mi nyögénk a vad dölly kényeit,
S viselénk, de mérges fájdalomban,
Az alázó sulyos igát.
Hunyadink nagy lelke nem hagyott el,
Hunyadink nagy lelkét nem hagyánk el,
S lepattogának láncaink.

Itt vesztenek ők, itt hulltanak el,
Lobogó tüzeit seregökre
Az isteni boszu lövellé!
Szabadon lihegsz, szeretett hazánk!
Szeretett hazánk! szabadon lihegsz,
Hunyadink nagy lelke van veled.

Árva kis lány

„Árva kis lány, hová, merre?“
„Megyek, megyek valamerre.
Aki mindnyájunknak atyja,
Majd az utat megmutatja.“

„Árva kis lány, térj be hozzánk,
Van minékünk édes anyánk,
Gyermot visel majd te rád is,
Lesz ételed, lesz ruhád is.“

„Köszönöm a jóságotok,
Itt maradok ti nálatok.
Amit adtok, megszolgálom
Jóságotokat meghálálom.“

Emerenczia néni nevenapja

— Őcsike levele. —

Éppen ezer esztendeje, édes nagyapóka lelkem, hogy nem irtam magának, de ennek éppen ezer oka van. Félg, ha megemlítek néhányat, nevezetesen: itt is sok a tanulóvaló, nemcsak Erdélyben, aztán sok időmet rabolja el a „Világbéke“ című újságom szerkesztése, s nemcsak vers, de zeneszerzéssel is foglalkozom, így aztán, bár közben sűrűn termeltem a nadselű gondolataikat, nem volt időm azoknak megírására. De mert észrevettem, hogy a Cimbora-unokák békétlenkednek nadselű gondolataim szünetelése miatt, hamarosan megírom legújabb nadselű gondolatomat.

Emlékszik, nagyapóka lelkem, Pacsuli néni? Ha rem emlékszik rá, felelevenítem az emlékét: Pacsuli néni a Stánci néni szomszédságában lakik, s én neveztem el Pacsuli nénié, mert úgy illatozza magát, hogy átillatozik a kerítésen, s amint irtam legutóbbi levelemben, egyszer két ló megbokrosodott a Rózsadombon szőnyű illatozásától. S talán emlékszik nagyapóka lelkem, hogy Pacsuli néni mint tréfáltam meg. Nem? Hát így: legkedvesebb barátinőjének: Emerenczia nénié a nevében táviratilag üdvözöltem a neve napján s egyben egy skatulya cukorkát is küldtem, azaz hogy: kertí csigát. Képzelteti, nagyapóka lelkem, micsoda világháború tört ki Emerenczia és Pacsuli néni közt, de Pacsuli néni addig esküdözött minden szentekre, hogy ő ártatlan, amíg végre megkötődött köztük a világbéke, még pedig a kedves Stánci néni uzonnáján, amelyen én is jelen voltam, s Isien csudája, hogy szét nem repedtem az elfojtott kacagás miatt. Persze, a jó Stánci néni rám-rám nézett, s mintha mondta volna a nézése: vigyázz, Őcsi, nehogy elárulj magad, mert ezzel két ellenséget szerzel nekem és pedig kitagadlak téged, ha mag is szakad belé a szíved.

Szerencsén, vagyis botrány nélkül folyt le a világbéke-uzsonna, úgy Pacsuli, mint Emerenczia néni többször meg is cirógattak, sőt Világbéke című újságomból egy-egy tiszteletpéldányt kegyesen el is fogadtak és megjövendölték, hogy belőlem is híres író lesz, mint a nagyapóka meg az apóka, sőt híresebb.

Egy szó, mint száz, szent lett a világbéke Pacsuli és Emerenczia néni közt, s hogy ennek megerősödéséhez magam is hozzá járuljak, kikéstem a kalendáriumból Emerenczia néni nevenapját. Halljon ide, nagyapóka lelkem! Akár hiszi, akár nem, az Emerenczia név is benne van a kalendáriumban! Pontosan január 23-ára esik. E felfedezéstől kezdve nem volt nyugtom: mind azon törtem a fejemet, hogy mivel lepjem meg Emerenczia néni — Pacsuli néni nevében. Talán emlékszik még, nagyapóka lelkem, hogy januárban tavaszias idő járt, hónap híre-nyoma sem volt. Künn sétálgattam a Stánci néni kertjében, (amelyet már nevemre is íratott a drága) s

hát egyszerre csak mit látok a kerítés tövében: egy jól kifejtett teknősbékát. Hopp! — kiáltottam — ahol egy teknős béka van, több is van ott! Csakugyan volt ott több is, de nekem elég volt egy is arra, hogy megszülessék a nadselű gondolat.

Nosza, fülön“ fogtam két teknős békát, bele plántáltam egy skatulyába, kívül ráírtam, hogy: narancs, felcímeztem Emerenczia nénié, s ugyanakkor, amikor postára adtam, a következő táviratot menesztettem Pacsuli, illetőleg igazi nevében, Orsolya néni nevében:

Tyukodiné Szeghegyi Emerenczia önagységának, Budapest, Rózsadomb, Bimbódomb-uca 25. Neved napjára meleg üdvözetet küld és öt kiló narancsot a te Orsolyád.

Képzelteti, nagyapóka lelkem, milyen nagy örömet szerzett Emerenczia nénié a távirat, hát még a skatulya, amikor megérkezett.

— Lám, lám, olvadozott Emerenczia néni, micsoda figyelmes, micsoda áldott jó lélek ez az Orsolya. Igaz, hogy túlságosan festi s illatozza magát, de a szíve arany egyem a szívet a lelkemnek, s azzal bontani kezdte a skatulyát. Persze, nagyapó azt kérdezi, honnét volt megint oly sok pénzem, hogy telt táviratra is meg postá-

költségre is. Mint amikor Paesuli néninek táviratoztam és küldtem csigabigát, most is a keresztapámtól, a Lehel Pistától kaptam pénzt, aki — tetszik tudni — köny-

vet írt Jászai Mariról, tetszik tudni, arról a híres színész nőről, ezért sok pénzt kapott s jó kedvében megint megvett tíz példányt az én Világhéke című újságomból. S honnét tudom, hogy Emerenzia néni mit mondott, amikor a skatulyát bontani kezdte? Onnét, hogy Emerenzia néninek tőszomszédja Majmonidesz Matyi papája, annak a Majmonidesznek, aki engem utánozni szokott. Én épp aznap látogattam el Matyihoz s az ablakból néztük, mint bontja fel Emerenzia néni a skatulyát a verandán. Az ám, oly nagy volt az öröm, hogy be sem ment a házba — mindjárt látni akarta a narancsot. Hát meg is látta.

Ó, szegény Emerenzia néni. Isten esudája, hogy hanyatt nem vágódott rémületében, amikor a tekőné heka kifordult a skatulyából. Sikoltozására összeszédült a szomszédság, én azonban tanácsosnak vétem nem mutatni magamat. Hogy azután mi történt? Nem történt egyéb, nagyapóka lelkem, hogy miután Paesuli néni is megesküdött minden szentekre, hogy ártatlan, mint a ma született gyermek, Emerenzia és Paesuli néni közös költségen felfogadtak egy magán detektívet, hogy nyomozza ki a tettest. Egy hónapig nyomozott a detektív hiába. Akkor aztán megjött a szép eszük, s félke hagyatták a nyomozást. Saját fülemmel hallottam, amint mondta Paesuli néni a Stáncezi néni uzsonnáján: Tudod, drágám, nem nyomoztatjuk tovább azt a csirkefogót. Ugy-e okosabb, ha azon a pénzen bemegyünk Emerenziával minden délután a cukrászdába?

— Persze, hogy okosabb, — mondá Stáncezi néni.

— Persze, mondám én is, miközben tisztelettel átnyújtottam Emerenzia néninek Világhéke című újságom egy tiszteletpéldányát.

(Kistacson.)

A másolat hitelűl:

Elek nagyapó.

GONDVISELŐ ISTEN.

Ki ruházta fel a mezők liliomát?
Ki visel hű gondot az égi madárra?
Utlan bujdosónak ki vezérli nyomát?
Kit nevez bujdosónak az atyátlan árva?
Él még a jó Isten, Ó engem is szeret:
Megadja, ha kérem, a mai kenyeret.

Arany János.

NAGYAPÓ TRÉFÁS KÉRDÉSEI

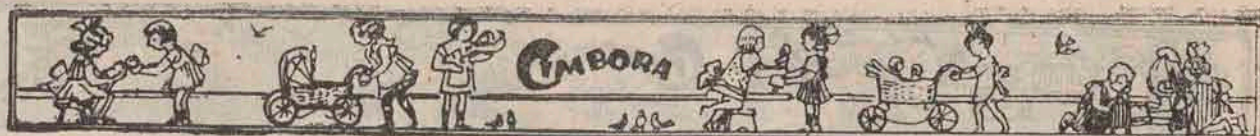
Nagyapó fölemelte a poharát és így szólott:
— Ki tudná megmondani, gyerekek, hogy milyen pohárba töltik a legjobb italt?

— Üveg pohárba! — kiáltották a gyerekek.

— Ezt ugyan nem találtátok el. A legjobb italt üres pohárba töltik. Hát ezt ki tudná megmondani: Mit csinál a jó Isten, amikor az eső esik?

— Nem lehet azt tudni, nagyapó!

— De bizony lehet. Ti is tudjátok, hogy sarrat csinál.

Tamás bátya kalandos utazása Masinaországban

Írta: VAJDA ISTVAN.

— Bizony, idáig jutottunk, — mondotta megtörtén az öreg és réveteg szemmel bámult maga elé. — Vajjon tudod-e, ki juttatott bennünket ide?

— Kicsoda? Ki ki volt az a gazember? — hördült fel Jankó. Böszülten ugrott talpra és fenyegetően rázta meg öklét.

— Senki más, mint unokaöcséd, az az átkozott Masinaszörnyeteg, az Isten büntesse meg érte.

— Magamtól is rájöhettem volna! — csapott homlokára Jankó. — Így áll bosszút rajtunk, mert ki'aszítottuk magunk közül. — Ugy volt, — fordult most Tamás fele, — hogy ez a fickó rengeteg borsot tört az orrunk alá és egészen megkeserítette az életünket. Semmi sem volt elég jó neki, minden dolgunk elavult, régimódi, célszerűtlen volt a szemében. Kovácműhelyünket, ahol évezredek óta pompás koronákat, esinos gyűrűket és láncokat készítettünk, kigunyolta; nagyszerű szerszámainkat széjjelszórta; hóboros találmányaival üldözött bennünket. Mindenféle drótokat feszített ki, melyekből az orrunkra buktunk és egy szörnyű napon megölte legkisebb öcsémet egyik átkozott „vezetékével”. Akkor árulónak bélyegeztük és . . .

— Kirúgtátok! — vágott közbe Tamás, szertelen újjongással. Nagyokat ütögetett a térdére és úgy nevetett, mint a bolond. A nevetésére, különösképen, mintha megvilágosodott volna a komor terem. Ugy tetszett, mintha napsugár szökött volna be az ablakon. A miniszternek tetszett ez a lelkesedés, rákaesintott Jankóra, azután összedugták a fejüket és halkán tanácskoztak. Végül is a miniszter benyult az egyik szekrénybe és egy ócska kopott hátizsákot szedett ki belőle.

— Ahá — gondolta Tamás bátya, — most valami harapnivalót kapunk. De bizony abból nem lett semmi. Isten tudja, mi lehetett a zsákban, de Jankó úgy vette a kezébe, mint valami drágaságot. Hátára akasztotta, azután búcsút vettek mindketten a minisztertől.

— Erre, tessék, erre . . . — szolt amaz, — és a kandalló felé mutatott. Jankó gondolkodás nélkül tartott befelé.

— Ha neked jó, nekem jó! — gondolta Tamás, — hát miérei voltam első tornász iskolás koromban? Azzal bátran nekifeszítette a lábát a kémény egyik falának, hátával a másiknak támaszkodott és mialatt Jankó majom módra kuszott felfelé a kéményben csüggő kötelen, Tamás vitézül követte a magasba vezető uton.

Amikor felértek, s kidugták a fejüket, Tamás legszívesebben mindjárt vissza is kapta volna. Megijedt ökelme egy kicsit. A feje felett iszonyu zugással száz és száz különböző formájú repülőgépek lebegtek. Szörnyű zu-

gast, berregést, durrogást vitt véghez ez a rengeteg gép, mint amikor májusban ellepi kertet a sok cserebogár. Jankó azonban észrevette Tamás tétova mozdulatát és megragadta a kabátja szárnyát. Némán mutatott rá egy lura figurára, aki nem messze tőlük úgy nézett végig a lába előtt elterülő tájon, mint egy hadvezér.

— Ő az! — sugta oda Tamásnak. A szörny feijük fordult.

— Anyye — gondolta Tamás, — Isten látja lelkemet, undok egy pofa!

De nem is tuizott Tamás. A Masinaszörny csupa fej ember volt. Nagy, négyszögletes koponyájából két hatalmas állkapocs meredt ki, olyan fogsorral, amivel akár követ is morzsolhatott volna. Alacsony, lapos homloka alatt két apró, ferdevágású szem zöldes fényben ragyog és pillantása mint éles acélpenge villant a két jövevény fele.

— Ah! — szolt meg aztán.

(Tán azt akarta mondani vele: Mit kerestek itt?)

De Babszem Jankót nem lehetett zavarba hozni. Mélyen meghajolt és tiszteletteljes hangon mondta neki:

— Alázatos szolgája! Eljöttünk, ó, Masinaszörnyeteg, hogy megtekintsük és megcsodáljuk birodalmadat e csodálatos Gépországot és szemtanúi legyünk bámulatos találmányaid keletkezésének. Két szuro pillantás volt a válasz. Azután megfordult, kitérte karját és büszke mozdulattal mutatott rá a szikla lábánál elterülő képre.

Tamás meglepetten nézett körül. Csodálatos kép tárult a szeme elé. Sötétlő erdők, virágos mezők váltakoztak aransárga termőfölddel; a vidéket szeszélyesen kanyargó, ezüstszínű folyó szelte ketté. Távolabb mosolygóképi, barátságos falu látszott, melyet pompázó gyümölcsfák vettek körül. Még odébb bádog tetejű templom emelkedett ki az apró hazák közül. Aztán a meredek szélére lépett. Áttetsző, ködös szürkeség borított be mindent odalenn. Sok hatalmas, ezer és ezer ablakos kőpalota emelkedett a felhők közé, óriási acéltornyok meredtek az égnek; szédítő sebességgel suhant el néha egy-egy repülőgép alatta, azután eltűnt valami alagutszerű épületben . . . Vörös, kék, zöld fényjelzések villantak fel távol, melyek mindegyike olyan volt, mint egy gonosz szem pisllakolása, — azután eltűntek ismét. Szirénák, kürtök, sípok pokoli larmája tört a magasba és lent a mélyben ezer és ezer apró pont sürgött-forgott, tolt, huzott, cipelt, akár egy megzavart hangyaboly.

Majd irtózatos robbanás ütötte meg valahonnan a fülüket. Vastag, fekete füstfelhő keletkezett a nyomában és hatalmas kötömbök repültek az ég felé.

— Távrobbantás! — szolt meg Jankó egy kis idő múlva. Lehet, hogy ez mind szép s jó, s főként lehet, hogy

mindez új, de én azt mondom neked, hogy mindezt mi is meg tudjuk ám csinálni. Ha azt hiszed, hogy elszédítesz veled, tévedsz!

— Khukuru! — válaszolt mérgesen a szörnyeteg.

— Uristen, — gondolta Tamás, ez egy igen ujmódi emberfia; még a beszédet is megspórolja!

Jankó meg tovább ingerkedett:

— Ugy bizony! Mindezt mi is megcsináljuk, de sokkal jobban!

— Dhurr! — hitetlenkedett a Masinaszörny, s a hangja olyan volt, mint egy rosszul olajozott szerkezeté, — bizonyítékot!

— Szívesen! — egyezett bele Jankó. — Tegyük három próbát, Keljünk versenyre a földön meg a léghen! — Mindenki olyan járművet választ, amelyet csak teszünk! A harmadik próbát pedig — valami az eszébe jutott hirtelen — no, a harmadikról még ráérünk gondolkodni . . .

A Masinaszörny nagyot perdült a tengelye körül: — Rendben van! — hagyta rá. A szemében a bizonyos diadal fénye égett. — Indulás pontban hat órakor a kétszázegyenkettes antennánál . . . Cél a huszonötödik kilométerkő.

Azután esufondárosan vigyorogva felpattant egy arra haladó repülőgépre és eltűnt.

— Értettél valamit ebből a sok zagyaságból? — kérdezte Jankó Tamástól, — mert én biz egy kukkot sem értem belőle.

— Hát . . . talán . . . — tétovázott Tamás. Mindegy! Gyerünk, próbáljuk meg!

Amikor a kétszázegyenkettes antennához értek, már ott állott egy vadonatúj autómobil. Hosszu, keskeny gép volt, karcsu, akár egy torpedó. Kék zománcos oldala ragyogott a napfényben; motorja be volt fűtve és az egész gép remegett, mint egy nemes paripa.

Valahonnan éles csengettyűszó jelezte a hat órát. Az utolsó ütésnél ott termett a Masinaszörny, a gépkocsiba vetette magát és mint a szélvész, elrohogott.

— Jankó! — figyelmeztette Tamás.

De Jankó semmi izgalmat nem mutatott. Szép lassan leült a földre, kibontotta a hátizsákját és egy pár ócska csizmát húzott ki belőle. Nagy kényelmesen felhuzta, aztán nevetve mutogatta Tamásnak a két csizmas lábát:

— Hát még mindig nem jöttél rá, hé? Ez itt a hétmértföldes csizma! Egyet lépek, hét mértföldet járok! Ezen nem fog ám ki holmi jött-ment Masina szörnyeteg! Gyerünk! Jól fogózz ám a nyakamba!

Jankó megindult. Az első lépés után a felhőkarcoló, az acéltornyok, a füst, a por és köd, messzi elmaradt mögöttük.

Második lépés: Átlépték a folyót, elhagyták a zö delő erdőt és már a mező is mögöttük maradt.

Harmadik lépés: Jankó könnyedén lépte át a hegyet és jobb lábával a hegy alatt csörgedező kis patak partjára hágtott.

Tamás hátranézett. A hegy oldalon örült iramban tör-

tegett a gépkocsi felfelé. A fordulókat veszett sebességgel vette, de mindez annyi volt Jankó hétmértföldes csizmája mellett, mint egy beteg csiga vánszorgása.

Még két lépés: megérkeztek a huszonötödik kilométerkőhöz. Célnál voltak!

Jankó mindjárt leült a földre, lehuzta a csizmáját és vizsgálódó szemmel nézegette a ballábát:

— Csak tyukszemet ne kapjak, — mondta siránkozva, a ballábamat erősen nyomta ez a csizma.

De Tamás oda sem hallgatott. Az országutat nézte feszült figyelemmel.

Nagy dübörgés, puffogás hallatszott arról. Aztán elcsendesült minden s dübörögve, durrogva, nyakig porosan előrohogott a Masinaszörny gépkocsija.

Hüledezve vette le perszemüvegét és hihetetlenül nézett a két békésen üldögélő cimborára . . .

(Vége következik.)

A megszámlálhatatlan sok juh

Apró unokáinak meséli: Elek nagyapó.

Hol volt, hol nem volt, Tiszán túl, Dunán túl, ahol a kis kurtafarku malac túr, volt egyszer egy gazdag ember. Ennek a gazdag embernek annyi juha volt, mint a földön a fűszál, égen a csillag. Maga sem tudta, hogy hány juha van. A számadó juhász sem tudta. Nem bizony, pedig folyton számolták.

Azt mondja egyszer a gazda a számadó juhásznak:

Hallja, kend, én többet ilyen sok juhot nem tartok. Hajtsa vásárra a felerészét, a másik felét aztán megszámláljuk.

Ugy tett a juhász, ahogy a gazda parancsolta. Annak a rengeteg sok juhnak a felerészével elindult avására.

Mentek, mendegéltek, hegyen fel, völgybe le, erdőn, mezőn át. Hát, Uram, Teremtőm, egyszerre egy szörnyű nagy folyóhoz értek! Olyan nagy folyót a juhász még sohasem látott. Nagy folyó a Duna. Nagy folyó a Tisza is. De ez a folyó olyan nagy folyó volt, hogy nagyapja lehetett volna a Dunának is, a Tiszának is! Hiszen, ez még nem lett volna nagy baj. Az volt a nagy baj, hogy ezen a nagy folyón csak egy palló volt. Egy palló volt s az is milyen keskeny! Olyan keskeny, hogy egyszerre csak egy juh mehetett át rajta!

Hej, Istenem! Megállott a juhász, vakarta a füle tövét. Aztán felnézett az égre s mondta nagy keservesen:

— No, itt megöregszem, amíg a juh mind átmegy.

Mit csináljon? Vissza nem fordulhatott, ha már idáig eljött. Neki terelte a juhokat a pallónak s azok is elindultak egyenkint. Reggel indult az első juh s alkonyatkor még ezer meg ezer juh volt a folyó innenső partján. A jó Isten tudja, hogy mikor ér át az a sok juh a tulsó partra.

Ha majd mind átérnek, tovább mondom a mesét.

(Kisbazon.)

Mire jó a szamár füle?

(Németből: EDUS BACSI.)

A vásáron lovat és szamarat
Vett a gazda s vigan haladt
Hazafelé,
A két jószágban örömet lelé.
A ló licánkolt büszkén, kényesen,
Mellette a szamár,
Ez a szokása már,
Ballagott bölcösen, csöndesen.

„Unalmas fickó vagy te, csacsi bácsi,
Nem szoktál táncolni, ugrálni?“
Ezt kérdi tőle a ló.
S szól a szamár: „Esik a hó,
Fagyos az út, vigyázni kell,
Ki ugrál, könnyen esik el.
S na eltörök a lába,
Nem mehet soha bálba.“

Egy darabig csak hallgatott
A ló; de mintha haragot
Érezne, hogy a szamár okosabb nála.
Hát ingerelni így próbálta:
„Kérdésem rossz néven ne vedd:
Mért hordasz ily nagy füleket?“

„Miért, hát, Isten így teremtett,
Bizzuk csak rá a földi rendet!
Mert nem cselekszik ő semmit soha,
Hogy ne legyen annak célja s oka.
A Teremtő jól tudja az okot,
És egykor tudni tán te is fogod,
Hogy mi haszna a szamár nagy fülének.“

Igy társalgván, tóhoz érkezének,
Mely be volt lagyva és hóval takarva.
„Ej, szólt a gazda s tarkóját vakarta,
A jég, úgy vélem, bírja már a terhet,
Az ember így rövidebb utat nyerhet,
Elbírja ezt a lovat s szamarat
S egy félórával hamarabb
Otthon leszek a jégen át,
Gyerünk tehát!“

És megindultak a tavon,
Cuszkáltak a jégen-havon,
És haladtak egy darabon . . .
Egyszer csak beszakadt a jég,
Egy pillanat és eltűnők
A ló s magával rántá a szamarat —
Ott fuldokoltak a jég alatt.

A gazda szerencsére,
Fölugrik egy nagy darab jégre

És kimászva a tópartjához
Buzgón segítségért kiáltoz.
Jöttek is aztán emberek,
Hoztak rudakat s kötelet
És neki fogtak ám halászni,
De mitsem tudtak ott találni.

Keresik, kutatják,
Meg tán sohse kapják.
Egyszer a gazda kiált boldogan:
„Valami már a kezembe van!
Gyertek, barátim, most segítetek,
Mentsük meg legalább az egyiket!“
És a munkának mind neki düle,
Mily jó, hogy ily nagy a szamár füle,
Mert a gazda kezébe az akadt —
S fülénél fogva most a szamarat
A partra huzták s a ló ott maradt,
Ottan veszett a jég alatt.

Megrázkódott a parton a szamár,
Kutyabaja már,
Szürkés bundájáról a víz leperog,
De szeméből a hála könnye ered.
S jámbor nézéssel az égbe tekint,
S boldogan sóhaj: „Oh, mily balgák,
Kik a nagy fülü szamarat kacagják,
Én áldlak téged, édes, jó Istenem,
Hogy ily nagy füleket adtál nekem.“

(Kolozsvár.)

A CIMBORA KÖNYVOSZTÁLYA .

ismét szállítja a következő könyveket:

- Benedek Elek: Magyarok története, ára 30 lel.
 - Benedek Elek: Erdélyi regék, ára 20 lel.
 - Benedek Elek: Gyermekszínház, ára 30 lel.
 - Strom Tivadar: Bábjátékos Pali, ára 18 lel.
 - Benedek Elek: Bohókás mesék, ára 95 lel.
 - Benedek Elek: Rókané komámasszony, ára 140 lel.
 - Benedek Elek: Őcsike levelei. Ára 60 lel.
 - Benedek Elek: Petőfi, ára 20 lel.
 - Benedek Elek: Őcsike levelei, ára 60 lel.
- Most jelent meg: Bábjátékos Pali. Irta Ström Tivadar.

Köszöntő

Arra intett a madárka,
Köszöntőt tanuljak mára.
A virág is csak azt sugja:
Köss bokrétát, jó fiúcska.

Fogadd tehát bokrétámat,
Szívből fakadt hő imámat:
Szóljon áldás a fejedre,
A legkisebb lépésedre!

Elek nagyapó üzeni.

A levél írás igen fontos szabálya: hol, melyik évben melyik hónap hányadik napján kelt a levél!

Szepesházy Klára, Eperjes. Örvendek, hogy neked is meg négy éves Csaba ösédnek is jó cimborátok lett a Cimbora, de örvendek annak is, hogy első elemista létedre oly szépen és értelmesen tudsz írni. Igazán megérdemelted, hogy karácsonyra megkapjad a Magyar Mese- és Mondavilágot. Azt tudom, hogy sok eperjesi gyerek olvassa a Cimborát, s szeretném, ha atöbbsiek is szorgalmasan írnának, persze, ebben megakadályozza a drága levélportó. Édesanyádnak, az én régi hű olvasómnak külön levelet írtam. — Mihájlovits Irén, Temesvár. Írtam a kiadóbácsinak, hogy a s-rsjeget megkaptad, de könyvet még nem kaptál. — László Klárka, Sepsiszentgyörgy. Brassó után majd sorra következik Sepsiszentgyörgy is, ha Isten éltet. A pótlórejtvényed sorra kerül, s remélem, ezután szorgalmasan fogsz írni nagyapónak. — Stauber Etta és Manya, Arad. Örvendek, hogy a Cimborát oly szépnek és tartalmasnak találjátok. A Gyémántköves mellítű után, amint láthatjátok, most történeti regényt közlök, Dánielné, Lengyel Laurától, azután ismét Fábrián Gyula bácsitól, a Szilassy Bálint széphistóriájának írójától közlök egy pompás indiánus regényt. A 8. és 11. számot pótolja a kiadóbácsi. — Salamon Zoltika, Aranyosgyéres. Verset írtál a gyorsvonatról, s elhiszem neked, hogy te találtad ki, bár még csak első elemi osztályos vagy. A versedben csak az nem tetszik nekem, hogy mindenfelé robog a te gyors vonatod, csak éppen Kisbaczon felé nem. — Steintz Emma, Nagyvárad. Sok a tanulivalód, mert harmadik polgárba jársz, amiatt nem írtál eddig. Nemcsak neked, de a többi unokáknak is sok a tanulivalója, de amint már sokszor írtam: helyes beosztással jut idő levél írásra is, sőt, amint látom, jutott Veréb Jankó levelének helyreigazítására is. — Veress István, Beszterce. Majális volt nálatok, s te voltál a zászlóvivő. Képzelem a nagy örömet. Magam is szerettem volna ott lenni veletek, s hiszem, hogy megkínálattok volna fagyalittal is meg málnaszörppel is. — Kiss Margitka, Tasnád. Valóban, ezer esztendeje, hogy nem írtál, pedig ígérted, hogy gyakrabban fogsz írni. De megbocsátom a mulasztásodat, mert pótolád azzal, hogy helyreigazítottad Veréb Jankó levelét. Az 5. számú Cimborát egyelőre nem kaphatod meg, mert, amint már üzenetem, ebből a számból a nyomda tévedésből kevesebb példányt nyomott, de a nyáron újra nyomja ezt a számot, s akkor majd pótolja neked.

Örömmel olvasom leveledből, hogy a legrégebb olvasója vagy a Cimborának s annyira szereted, hogy nem tudsz megválni tőle. — Csia Gyurka Etéd, Udvarhelymegye. Látom, hogy kezdő író vagy, éppen azért azt tanácsolom, hogy szorgalmasan írd levelet nagyapónak. — Varga Böske, Torda. Négy éve jársz román iskolába, magyar nyelvtant nem tanulsz, arra kérsz, legyen elnéző ha hibákat ejtettél Veréb Jankó levelének helyreigazításában. Ha nem is tökéletes a helyreigazításod, örömmel állapítom meg, hogy aránylag kevés hiba van benne. — Quittner Lili, Petrozsény. Igen szépen írtad le kirándulásodat a szurdóki szorosba, s igazad van, hogy mindenkinek legszebb a szülőföldje, de neked különösen az. Ha arra gondolsz, hogy talán valaha el kell hagynod, erre a gondolatra összefacsarodik a szíved. A májusi dalod is figyelemreméltó, de a verselésben nem vagy még oly gyakorlott, mint a prózában. — Papp Imre, Károly és Laci, Szatmárnémeti. Csak belepillantottam a ti helyreigazításotokba, s örömmel látom, hogy kitűnő munkát végeztetek. — Bán Irén, Torda. Köszönetet mondasz nagyapónak, hogy helyreigazítási pályázatot rendez, mert ezzel is gyakoroljátok magatokat a magyar helyesírásban. A tiédhez hasonló sok levelet kaptam e pályázat alkalmából, s ebből az a „nadselű” gondolatot támadt, hogy ezután gyakrabban fogok hirdetni ilyen pályázatot. — Serester Anna, Bodola. Sajnálattal olvastam nagymamád súlyos betegségéről, s gondoltam, hogy nem jöhetsz el Brassóba a mesedélutánra. Valóban, hiányoztál nekem. Hogy apukáék is olvasták a Gyémántköves mellítűt, annak igen örvendek, de ez a regény meg is érdemelte, aminthogy azt hiszem, hogy minden regény, amelyet a Cimborában közlök, megérdemli, hogy a nagyok is olvassák. — Páll Margit, Marosvásárhely. Gygyban írtad a levelet, mert beteg voltál. Legalább is én remélem, hogy csak voltál s jó egészségben olvasod üzenetemet. Annak, hogy a Cimbora a szórakoztatód, örvendek, de már annak nem, hogy az egyedüli szórakoztatódÉrős a gyanum, hogy csak örömet akartál szerezni nekem ezzel. — Szentpétery Elemér, Szilágysomlyó. Remélem, mire ezt az üzenetet olvassátok, már rég megkaptátok és el is olvastátok a nyert könyvet. — Szentpétery Gyuszi, Szilágysomlyó. Hát bizony, most össze kell szedned magadat, hogy kijavítsad a bukást. Ahogy én téged ismerlek, ki is fogod javítani. — Szentpétery Endre, Szilágysomlyó. Alig várod, hogy vége legyen a tanulásnak, mert apuka megígérte, hogy a nyáron megint elvisz kirándulásokra. Hát csak tanulj szorgalmasan, majd meglátod, mennyivel nagyobb lesz az örömed a kirándulásokban. — Uglesity Olga, Rovina. Amint már írtam, az 5. számot a nyáron újra nyomják, s akkor te is megkapod. Ha

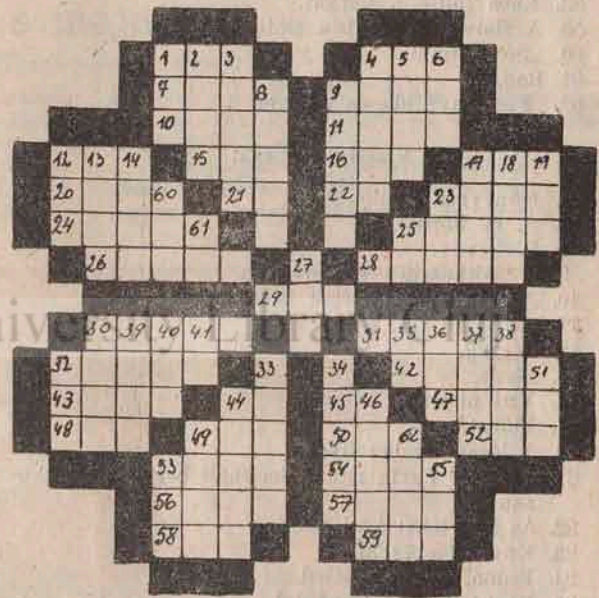
majd Aradra megyek, előre jelezni fogom a Cimbora-ban, hogy te is ott lehess. Kedves szüleidnek tolmácsold viszontüdvözléteket. — *Pálinkás Ilona, Temesvár*. Ha én nekem olyan szép írásom volna mint neked, minden héten írnék levelet nagyapó-
nak. Ma tudnivaló, Pa volna nagyapóm. — *Pálosay Erzsébet és Karcsi, Torda*. A rejtvenyek sorra kerülnek, s ha jól meg tudjátok rajzolni, küldhetitek képrejtvényt is. — *Scheidl Annus, Vulkán*. Csudálom, hogy még nem kaptad meg a hiányzó számot, mert én bizonyosan írtam a kiadóbácsinak. Most is megsürgetném, de nem írtad meg hogy melyik szám hiányzik. A kéredezett olvasótársadnak nem tudom a pontos címét, mert az előfizetők névsora és címe a kiadóbácsi könyvébe van beírva. — *Vasas Béla, Nagybárad*. Jó volt a bizonyítványod, tehát jól telt a húsvéti vakációd. De amint látom, nemcsak játékkal, meg locsolással töltötted a vakációt, hanem a református nagy templomban húsvét vasárnapján két szép Beethoven darabot játszott el az a 22 tagu zenekar amelyet ti alakítottatok a zeneiskolátokban. Nagyon szeretsz hegedülni, testvéreddel duettet szoktatok játszani, s hegedültetek a ref. leányiskola kultur délutánján. De mindezeknél nagyobb örömitök volt, hogy apukátok elvitt a színházba s láttátok az örök ifju Szentgyörgyi Istvánt a „Cigány” szerepében. Igen jól esett a figyelmed, hogy megküldötted az arcképedet, melyet szeretettel őrzök meg emléktárgyaim között. Várom az ígért leveleket. Szüleidnek tolmácsold viszontüdvözléteket. — *Borsoss Sámuel, Nagyilonda*. A fél-egyházi levélhordó megfejtésű rejtvény régi jó ismerős, a másik rejtvény sorra kerül. — *Bogáthy Vilma, Sepsiszentgyörgy*. Minthogy sem a beszámoló, sem a rajzpályázatban nem vehettél részt, helyreigazítottad Veréb Jankó levelét. Ezt igen helyesen tetted, még helyesebben tennéd, ha ezután minden pályázatban részt vennél. — *Moldovai Marika, Aranyosgyéres*. Leveledet továbbítottam a kiadóhivatalnak. — *Minier Albert és Tibor, Csikszereida*. Rejtvényeitekből válogatok. — *Jerzsák Izabella és Anna, Bihar*. Megható szép leveletekre külön válaszoltam. — *Fritsch Ferenc, Kolozsvár*. Nagyon örültél a húsvéti vakációnak, meri úgy töltötted az idődet, ahogy akartad: Vagy olvastál, vagy a kis cicáddal játszottál. A te kis cicád négy hetes, de oly édesen eljátszik az anyjával, hogy te órák hosszat el tudod nézegetni. Te igazán boldog gyermek vagy, mert szíved szerint tudod élvezni a gyermekkort. — *Fischer Andor, Székelyudvarhely*. Azzal töltötted a húsvéti vakációt, hogy átnézegetted a régi Cimbora-kat, s minden nap megtanultál egy leckét, minden tantárgyból. Az nem baj, hogy írka lapra írtál, a fő hogy írtál. Külömben is, minden ember olyan kalappal köszön, amilyen kalapja van.

FEJTÖRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosít!
A rejtvény megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hó nap végén közlöm!
A megfejtések beküldésének határideje a hónap 10-ik napja.

Képrejtvény

Beküldte: Wolf Márta

Függőleges sorok:

1. Csipés, szurás által testünkön keletkezik.
2. Van ásványi és növényi is.
3. Tavaszi vetemény.
4. Elhez a népfajhoz tartozik a magyar.
5. Nagy erdélyi város.
6. Piros - nemetül.
8. Rákóczy katonája.
9. Tanár teszi.
12. Másikép: gyulladás.
13. ...bákom.
14. A láb egy része.
17. A cigány neve.
18. Férfi név.
19. A szó végén található.
23. A disznóölés legkellemesebb része.
25. Tagadó szó.
27. Északi nép.
30. Ilyen hangszer is van.
32. A „le” ellentéte.
33. Ezt éri el a jó tanuló.

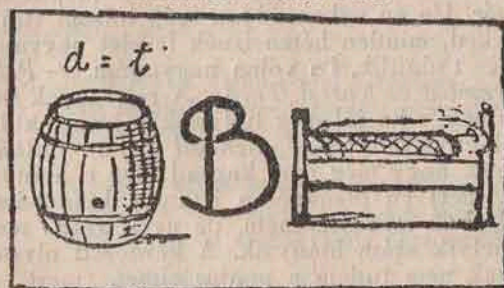
34. A nemesít.
35. Névelő.
36. A fájdalom felkiáltása.
37. Fából készült zenekari hangszer.
38. Becéző női név.
39. A fecske teszi a fiókáival.
40. Testrész.
41. Kötőszó.
44. Másképpen: vigad.
46. Katonai trombitajel.
49. Erdélyi város.
51. Shakespeare egyik drámájának címe (fonetikusan)
53. Ebbe töltik a lurkát.
55. A Halotti Beszédben előforduló szó.
60. „Só“ latinul.
61. Rag.
62. „Függöny“ idegen nyelven.

Vizszintes sorok:

1. Könyvben találok.
4. A. m. kopasz.
7. Férfi név.
9. A sajtókészítés maradványa.
10. A tatárjárás idejéből ismert khán neve.
11. Ki mint vet, úgy
12. Végtag.
15. Hívás.
16. Víz növény.
17. Időhatározó.
20. A jóeszű ember ilyen.
21. Az ABC egyik ritkán használt betűje (fonetikus).
22. Az izületeket köti össze.
23. Kővér ember áll.
24. Erdőn, mezőn találok.
25. Bányaváros a Dunántul.
26. Fialat disznó.
28. Aki az talál.
29. Ajtón is van.
30. A hó színe.
31. Férge állat, az ember őse.
32. Szégyen a de hasznos.
42. Aki esnyán eszik.
43. Férge erdei állat.
44. Időhatározó.
45. Mindenki ez szeretne lenni.
47. Becéző női név.
48. Bibliái alak.
49. Másképpen: rombol.
50. Szerb város, a háborúból nevezetes.
52. Hang -- franciául.
53. Férfi név, négy magyar király neve.
54. Női név.
56. Máskép: idény.
57. Aki tartozik.
58. Régi súlymérték.
59. Az időt méri.

KÉPREJTVÉNY.

Beküldte: Roóz Pali.

PÖTLŐREJTVÉNY.

Beküldte: Huszár Mária és Erzsébet.

- ároly
- ra
- c
- leső
- ár
- ar
- aj
- rok
- oka

Egy város neve.

NÉVREJTVÉNY.

Beküldte: Merk Erzsébet.

Domokos, Lajos, Ignác, Maros, Király, Tihamér, Orsolya, Sirály, Izsák, Óvári.
A kezdőbetűk egy hazafi nevét adják.

CIMBORA képes heti gyermeklap. Megjelenik havonta háromszor, minden hó 1., 10. és 20.-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Romániában negyedévenként 100 lei, Csehszlovákiában negyedévenként 20 Kc., Magyarországon negyedévenként 3 pengő.

KIADÓHIVATAL: Satu-Mare (Szatmár), Strada Mircea cel Mare 3. A kiadóhivatalhoz küldendő a „Cimbora“ előfizetési bejelentései és díjai.

Laptulajdonos: Szabadsajtó könyvnyomda és Lapkiadó.

SZERKESZTŐSÉG: Bațanii-Mici (Kisbaczon) u. p. Bațanii-Mare (Nagybaczon), jud. Treiscaune (Háromszék-megye). E címre küldendő a „Cimbora“ részére szánt kéziratok, az Elek nagyapóhoz írott levelek és rejtvenymegfejtések.